

TASAV BEYİN FIRTINASI TOPLANTILARI SANAYİ POLİTİKALARI ÇALIŞMA GRUBU

TÜRK SANAYİNDE YAPISAL SORUNLAR

Rapor No. 12 // 16 Eylül 2014

Raportör:
Dr. Atila BEDİR

İÇİNDEKİLER

1) DÜNYA SANAYİİ	1
1.1. İktisadi Faaliyetlerde Temel Eğilimler	1
1.2. Ülkelerin İmalat Sanayii Katma Değeri ve Yıllık Ortalama Büyümesi.....	2
1.3. Ekonomide İmalat Sanayiinin Payı	3
1.4. Gelişmiş Ülke Sanayilerinin Sektörel Yapısı	4
1.5. Dünya Ekonomisi ile Türkiye Ekonomisi ve Sanayiinin Yakın Dönem Büyüme Performansı.....	5
1.6. AB Ülkelerinde Sanayi Üretimi ve Sanayi Politikaları.....	6
2) TÜRKİYE SANAYİİ	7
2.1. Türkiye Ekonomisinin Sektörel Yapısı ve Sanayinin Payı.....	7
2.2. İmalat Sanayiinde Büyüme Oranları	7
2.3. Sanayi Üretimi ve Kapasite Kullanım Oranı.....	8
2.4. Dış Ticaret Açığı.....	9
2.5. Sektörlerin Dış Ticareti.....	9
2.6. Yatırım Malı, Ara Malı ve Tüketim Malı İthalatı.....	10
2.7. Sanayi Üretimi, İthalat ve İhracat Artışı Mukayesesi	10
2.8. İmalat Sanayii Sektörel Dış Ticareti.....	10
2.9. İmalat Sanayinin Sektörel Yapısı.....	11
2.10. İmalat Sanayinin Teknolojik Yapısı.....	12
3) POLİTİKA ÖNERİLERİ	13
KAYNAKÇA	17

SUNUŞ

Türk Akademisi Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı (TASAV), Türkiye'nin içinde bulunduğu sorunların tespiti ve bunlara yönelik alternatif çözümler oluşturulması amacıyla "Beyin Fırtınası" toplantılarına başlamıştır. Bu kapsamda, TASAV tarafından daha önce yapılan çalıştaylarda ortaya konulan öncelikler de dikkate alınmak suretiyle tüm siyasî, sosyal, ekonomik ve stratejik alan ve konular değerlendirmeye tâbi tutulmaktadır.

Küresel ve bölgesel gelişmelerin Türkiye jeopolitiğini yakından ilgilendirdiği bir süreçte, iç ve dış sorunların doğru teşhis edilmesi kuşkusuz doğru stratejilerin ve politikaların uygulamaya konulabilmesi bakımından önem arz etmektedir.

Siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda gittikçe büyüme, genişleme, yayılma ve bir kısmı da kangren olma istidâdı gösteren kimi sorunlar, aynı bakış açısıyla ve geniş bir vizyonla ele alınmayı beklemekte, bütüncül ve kuşatıcı bir anlayışla değerlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır.

Siyasî alanda yürütülecek kuşatıcı reform hamlelerinin yanında, ekonomik ve sosyal alanlarda da önemli reformların yapılması, Türkiye'nin hedeflediği sıçramayı yapabilmesi için elzemdir. Bu düşüncelerden hareketle TASAV tarafından gerçekleştirilecek akademisyen ve uzmanların katılacağı bir dizi beyin fırtınası toplantısı ile Türkiye'nin "iyi yönetilen" bir ülke olabilmesine bilimsel katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Çalışmalar; yeni gelişmeleri, konunun evrensel boyutlarını, Türkiye'deki durumu, sorunları, eksiklik ve aksaklıkları değerlendiren; alternatif çözümlerin geliştirilmesini ve yeni politika önerilerini ihtiva eden; tüm meseleleri stratejik bakış açısı ile inceleyen ve diğer konularla bütünleşik olarak ele alan bir çerçevede yürütülmektedir.

Atila Bedir'in hazırladığı bu raporda; öncelikle dünya sanayiinde gözlemlenen yeni gelişmeler aktarılmakta, ardından Türk sanayi sektörü, ithalat ve ihracat potansiyeli dikkate alınarak incelenmektedir. Türk sanayi sektöründeki yapısal sorunları tespit eden raporun üçüncü bölümü ise bu sorunların çözümüne yönelik politika önerileri sunmaktadır.

Bu vesileyle, beyin fırtınası çalıştayına katılan bilim insanlarına, araştırmacılara ve uzmanlara teşekkür eder, çalışmaların neticesinde ortaya çıkardığımız objektif veri ve politika önerilerinin ilgililere ve karar alıcılara yararlı olmasını temenni ederim.

Saygılarımla,

İsmail Faruk AKSU
TASAV BAŞKANI

TÜRK SANAYİNDE YAPISAL SORUNLAR VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Dr. Atila BEDİR

1) DÜNYA SANAYİİ

Dünyada mal ve sermaye hareketlerindeki serbestleşmeyle birlikte bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmelerin de etkisiyle ulusal ve uluslararası düzeyde giderek artan bir rekabet yaşanmakta, üretim uluslararası boyut kazanmakta, üretimde kullanılan girdiler en uygun fiyat ve kalitede diğer ülkelerden temin edilebilmektedir. Böylesi bir uluslararası rekabet ortamında, doğrudan yabancı sermaye hareketleri ve dünya mal ihracatında dünya mal üretimine kıyasla daha yüksek artışlar yaşanmaktadır.

Yaşanan bu çetin rekabet ortamında imalat sanayi firmalarının ulusal ve uluslararası düzeyde konumunu güçlendirerek sürdürülebilmesi, uluslararası düzeyde rakiplerine kıyasla fiyat ve fiyat dışı rekabet unsurları itibarıyla sağlayacakları rekabet gücü üstünlüklerine bağlı olacaktır. Başka bir ifadeyle, sanayi üretiminde maliyet boyutuyla birlikte ürün çeşitliliği, üründe iyileştirme ve teknolojik gelişmişlik gibi kalite boyutu rekabette başarılı olabilmenin ana unsurlarını oluşturmaktadır.

Emek ve hammadde yoğun sektör veya mal gruplarında nispeten maliyet bazlı fiyat rekabeti önemli olurken, rekabetçi konumu düşük fiyattan ziyade üründe farklılaştırma, teknolojik yenilikler ve satış sonrası hizmetler gibi faaliyetlerin belirlediği daha sofistike ürünlerde kaliteye dayalı rekabet öne çıkmaktadır (Bedir, 2012).

Bu bağlamda, bilhassa dış ticarete yönelik engellerin sınırlandığı günümüz dünyasında, ülke genelinde ve bölgesel düzeyde rekabetçi imkânları değerlendirebilme, nitelikli işgücüne sahip olma, teknoloji geliştirme ve yenilik yapabilme kabiliyeti önem kazanmaktadır. İthalatın azaltılması ve yerli sanayinin gelişip güçlenebilmesi için, yerel kaynaklara dayalı yurtiçinde geliştirilecek üstünlüklerin ve bu amaca yönelik uygulanacak strateji ve politikaların önemi eskiye kıyasla daha da artmaktadır.

1.1. İktisadi Faaliyetlerde Temel Eğilimler

1990-2012 yılları arasında, miktar bazında dünya hasılası yıllık ortalama yüzde 2,3 artarken, değer bazında dünya mal ihracatı yüzde 7,9¹, doğrudan yabancı sermaye

¹ Aynı dönemde miktar bazında dünya mal ihracatı yüzde 5,2 artmıştır.

girişleri yüzde 8,9 artmıştır². Aynı dönemde, dünya imalat sanayi üretimi yıllık ortalama yüzde 2,6, dünya imalat sanayi ihracatı yüzde 7,4 artmıştır. (WTO, 2013; UNCTADSTAT).

Dünya ticareti ve doğrudan yabancı sermaye girişlerinin dünya hasılasına kıyasla çok daha fazla arttığı bu dönemde, aynı zamanda dünya ekonomisi içerisinde gelişmekte olan ülkelerin payı artmaktadır.

Gelişmiş ekonomilerin dünya hasılası içerisinde 1990 yılında yüzde 79,9'olan payı, son yıllarda yaşanan ABD konut piyasası ve Avro Bölgesi kamu borç stoku kaynaklı ekonomik krizlerin de etkisiyle 2013 yılında yüzde 61,3'e düşerken; yükselen ve gelişmekte olan ülkelerin payı 1990-2013 döneminde yüzde 20,1'den yüzde 38,7'ye yükselmiştir (IMF, 2014).

Bu kapsamda, dünya ekonomisi içerisinde ağırlığı olan AB'nin aynı dönemde dünya hasılası içindeki payı yüzde 31,4'ten yüzde 23,5'e, ABD'nin payı yüzde 26,7'den yüzde 22,7'ye, Japonya'nın payı yüzde 13,8'den yüzde 6,6'ya gerilemiştir. Buna karşılık, kaydettiği yüksek büyümeyle, Çin'in dünya hasılası içerisinde 1990 yılında yüzde 1,7 olan payı, 2013 yılında yüzde 12,4'e yükselmiştir.

Dünya ticareti içerisinde gelişmekte olan ülkelerin payındaki artış ise daha belirgindir. Dünya mal ihracatı 1990 yılında 3.449 milyar ABD Dolarından³ 2013 yılında 20.010,6 milyar Dolara yükselmiştir. Dünya ihracatı içerisinde yükselen ve gelişmekte olan ülkelerin payı yüzde 25,4'ten yüzde 46,8'e çıkmıştır⁴. Özellikle Çin'in ihracatındaki artış dikkat çekmektedir. Çin'in dünya ihracatı içinde 1990 yılında yüzde 1,5 olan payı, 2012 yılında yüzde 11,3'e yükselmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2010; 2013a; IMF-IFS Dataset).

Dünya genelinde doğrudan yabancı sermaye girişleri 2007 yılında 2.002,7 milyar Dolara kadar yükselmiş, bu yıllardan sonra yaşanan ekonomik krizlerin de etkisiyle azalarak 2012 yılında 1.350,9 milyar dolara gerilemiştir. Bilhassa Avrupa Birliğine gelen doğrudan yabancı sermaye girişleri azalırken, 1990-2012 yılları arasında gelişmekte olan ülkelere yönelik doğrudan yabancı sermaye girişleri yıllık ortalama yüzde 14,6 artmış ve 2012 yılı doğrudan yabancı sermaye girişlerinin 702,8 milyar Doları gelişmekte olan ülkelere olmuştur (UNCTADSTAT).

1.2 Ülkelerin İmalat Sanayii Katma Değeri ve Yıllık Ortalama Büyümesi

Dünya sanayiinde, başlıca sanayileşmiş ülkeler olarak ABD, Japonya ve Almanya'nın ağırlığı ve sürükleyici konumları devam etmektedir. 2012 yılında, cari fiyatlarla ABD imalat sanayi katma değeri 1.800,5 milyar Dolar, Japonya 1.091,2 milyar Dolar,

² Dünya ekonomisinde son dönemde yaşanan ekonomik kriz ve borç krizlerinin etkisinin henüz olmadığı 1990-2007 yılları arasında dünya hasılası yıllık ortalama artışı yüzde 2,6 iken, değer bazında dünya mal ihracat artışı yüzde 8,6, doğrudan yabancı sermaye girişleri artışı yüzde 14,3 olmuştur.

³ Metin içerisinde bundan böyle "Dolar" ifadesi kullanılacaktır.

⁴Dünya toplamı, gelişmiş ekonomiler ile yükselen ve gelişmekte olan ülkeler toplamıdır.

Almanya 686,6 milyar Dolar olmuştur. Ancak, 1990'lı yılların başında söz konusu sanayileşmiş ülkelere kıyasla oldukça düşük sanayi katma değerine sahip olan Çin sanayii, çok hızlı bir büyüme sağlayarak, günümüz itibariyle ABD düzeyinde hatta daha fazla bir sanayi büyüklüğüne erişmiştir.

Çizelge 1 - İmalat Sanayii Katma Değeri (Milyar ABD Doları)

	2012 Yılı (Cari Fiyatlarla)	2005 Yılı sabit fiyatlarıyla		
		1990	2012	Yıllık Ortalama Artış (%)
ABD	1.800,5 ⁽³⁾	1.295,5 ⁽¹⁾	1.654,7 ⁽³⁾	1,9
Japonya	1.091,2 ⁽³⁾	797,2	969,0 ⁽³⁾	0,9
Almanya	686,6	479,9	632,1	1,3
Güney Kore	315,9	70,0	307,8	7,0
Çin	1.925,0 ⁽²⁾	134,0	1.243,4 ⁽²⁾	11,8
Türkiye	122,7	43,8	112,6	4,4

Not: (1) 1998 yılı, (2) 2010 yılı, (3) 2011 yılı verisidir. ABD için yıllık ortalama artış 1998 - 2011 yılları arası, Japonya için 1990 - 2011 yılları arası, Çin için 1990 - 2010 yılları arası, diğer ülkeler için 1990 - 2012 yılları arası yıllık ortalama artıştır.

Kaynak: The World Bank, World Development Indicators verilerinden türetilmiştir.

1990-2012 yılları arasında ABD, Japonya ve Almanya sanayi yıllık ortalama % 1-2 aralığında büyürken, Güney Kore sanayi yıllık ortalama % 7,0, Çin sanayi %11,8 gibi oldukça yüksek düzeyde bir büyüme kaydetmiştir. 2012 yılında Çin'in sanayi katma değeri, ABD sanayini de aşarak 1.925,0 milyar dolar olmuştur (Çizelge 1).

1.3. Ekonomide İmalat Sanayiinin Payı

Dünya ekonomisinde, başta ABD olmak üzere Japonya ve Almanya gibi gelişmiş ülkelerde hizmetler sektörünün payında artış ve imalat sanayinin payında kısmen bir azalış görülmektedir. Bu ülkelerde imalat sanayinin payı, başka bir ifadeyle GSYH içinde imalat sanayii katma değerinin payı günümüz itibariyle yüzde 20'ler düzeyindedir. Ancak, hızla sanayileşen Güney Kore ve Çin gibi ülkelerde bu oran yüzde 30'ların üzerindedir (Çizelge 2).

Buna karşılık, Türkiye ekonomisinde imalat sanayinin payı, zamanla azalarak, gelinen noktada yüzde 18'e düşmüştür⁵. Türkiye ekonomisinde imalat sanayiinin payı, ekonomisinde daha yaygın bir hizmet sektörü olan gelişmiş ülke ekonomilerinden Japonya ve Almanya'nın dahi altında, Türkiye gibi sanayileşme yolundaki Güney Kore ve Çin'den ise oldukça düşüktür.

⁵ Türkiye imalat sanayi katma değerinin GSYH içindeki payı TÜİK verilerine göre ise, cari fiyatlarla 2012 yılında yüzde 15,6, 2013 yılında yüzde 15,4'tür.

Çizelge 2 - Ekonomide İmalat Sanayiinin Payı (%)

	1990	2000	2010	2012
ABD	...	16	13	...
Japonya	26	21	20	...
Almanya	28	22	22	22
Güney Kore	27	28	30	31
Çin	33	32	32	...
Türkiye	23	23	18	18

Not: Ekonomide imalat sanayiinin payı: GSYH içinde imalat sanayii katma değerinin payıdır.

Kaynak: The World Bank, World Development Indicators.

1.4. Gelişmiş Ülke Sanayilerinin Sektörel Yapısı

Gelişmiş sanayi ülkelerinin sektörel yapısı incelendiğinde, bu ülkelerde makina imalat sanayii ve otomotiv, demiryolu, havacılık gibi ulaştırma sanayiinin varlığı ve bahse konu sanayilerin imalat sanayii içerisindeki ağırlığı, bu ülke sanayilerinin belirgin özelliği olarak dikkat çekmektedir. Makina imalat sanayiinin, yatırım mallarının ve üretim teknolojilerinin geliştirilip üretildiği temel bir sanayi sektörü olması; bununla birlikte otomotiv sanayii gibi ulaştırma sanayii sektörlerinin çok sayıda parçayı tedarikçi ve ilgili sektörlerden temin etmesi ve teknolojik gelişmelerde öncü konumu bu sanayileri önemli kılmaktadır. Bu nedenle, gelişmiş ülke sanayilerinde bu sektörlerinin sürükleyici bir konum arz ettiği görülmektedir. Ayrıca, ara malı sanayii olması nedeniyle, bu ülke sanayilerinde gelişmiş kimya sanayiinin varlığı da bir başka olgudur.

Çizelge 3 - İmalat Sanayiinin Sektörel Yapısı
(İmalat sanayii katma değeri içinde sektörlerin payı (%))

	Gıda, içecek ve tütün ürünleri	Tekstil ve hazır giyim sanayii	Makine imalat ve ulaştırma sanayii	Kimya sanayii	Diğerleri
ABD	14,7	1,6	25,8	16,2	41,7
Japonya	10,8	1,9	37,5	9,9	39,8
Almanya	8,9	1,5	37,1	11,8	40,7
Güney Kore	6,1	4,2	46,6	8,7	34,6
Çin	11,8	10	24,5	10,8	42,9
Türkiye	12,8	15,5	20,1	6,7	44,9

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı (2013a). Veriler, 2009 yılı verileridir.

Türkiye imalat sanayiinde, yerli girdi kullanımını artırarak ithalat bağımlılığının azaltılmasını ve daha yüksek katma değer yaratılmasını mümkün kılacak makina imalat ve ulaştırma sektörleri ile kimya sanayiinin paylarındaki düşüklük, tekstil ve gıda sanayi payındaki görece yükseklik gelişmiş sanayilerin sektörel yapısından farklılaşan bir durum arz etmektedir.

Ayrıca, rekabet gücü yüksek bir sanayi oluşturulması bakımından, Türk sanayiinin teknolojik yapısında gelişmiş sanayilerle olan açığın giderilmesi ve son yıllarda orta teknoloji ürünlerine doğru bir geçiş olsa da daha hızlı bir ilerleme sağlanması gereği

kaçınılmazdır. Dünya Bankası verilerine göre⁶, 2012 yılında, imalat sanayii ihracatı içinde yüksek teknoloji ürünlerin payı Almanya'da yüzde 16, Japonya'da yüzde 17, ABD'de yüzde 18, Güney Kore'de yüzde 26 iken Türkiye'de yüzde 2'dir.⁷

1.5. Dünya Ekonomisi ile Türkiye Ekonomisi ve Sanayiinin Yakın Dönem Büyüme Performansı

2000'li yıllarda bilhassa gelişmekte olan ülkeler olmak üzere dünya ekonomisinde yaşanan genişleme süreci Türkiye ekonomisine de yansımıştır. Ancak, 2007 yılının ortalarından itibaren ABD konut piyasası kaynaklı finansal krizin etkileri reel kesimde derin şekilde hissedilmiş, bilhassa 2009 yılında değişik ülkelerde farklı boyutlarda hissedilen küresel ölçekte ekonomik bir kriz yaşanmıştır.

2009 yılında, gelişmiş ülke ekonomileri yüzde 3,4 daralırken, yükselen ve gelişmekte olan ülkelerde yüzde 3,1 büyüme kaydedilebilmiştir (IMF, 2014). 2009 yılında Türkiye ekonomisi yüzde 4,8, imalat sanayii yüzde 7,2 küçülmüştür.

2010 yılında dünya ekonomisinde gözlenen toparlanma eğilimi daha sonra sürdürülememiş, Avro Bölgesi ekonomileri gibi gelişmiş ülkelerin kamu borçlarının yüksekliği ve sürdürülebilirliği sorunu, AB ülkeleri başta olmak üzere dünya ekonomisinin tekrar aşağı yönlü bir eğilime geçmesine yol açmıştır. 2012 yılında Avro Bölgesi yüzde 0,7, AB Ülkeleri geneli yüzde 0,3 küçülmüştür (IMF, 2014).

Borç krizinin dünya ekonomisine etkileri 2012 yılında olduğu gibi 2013 yılında da sürmüş ve gelişmekte olan ülkelerde görülen 4,7'lik büyümenin etkisiyle dünya hasılası ancak yüzde 3 büyümüş, gelişmiş ülke ekonomilerindeki büyüme ise yüzde 1'ler düzeyinde sınırlı kalmıştır. 2013 yılında, ABD ekonomisinde ılımlı bir toparlanma olurken, Çin'in ekonomik büyümesinde geçmiş yıllara kıyasla kısmi bir yavaşlama olmuş, Avro Bölgesi ekonomilerindeki daralma azalarak devam etmiştir. Bu çerçevede, 2013 yılında Çin ekonomisi yüzde 7,7, ABD ekonomisi yüzde 1,9 büyürken, Avro Bölgesi ekonomileri yüzde 0,5 küçülmüştür (IMF, 2014).

2014 yılı ilk çeyreğinde AB ülkeleri yüzde 1,4, ABD yüzde 2,0, Japonya yüzde 2,7 büyümüş, Çin'in ekonomik büyümesi yüzde 7,3 olmuştur (EUROSTAT). ABD ekonomisinde 2013 yılında sağlanan iyileşmenin sürdüğü, AB ekonomilerinde 2013 yılının ikinci yarısından itibaren iyileşmeğe doğru gidildiği görülmektedir.

Türkiye ekonomisinde ise 2011 yılının sonlarına doğru görülen yavaşlama 2012 yılında belirginleşmiş ve Türkiye ekonomisinde 2012 ve 2013 yıllarında sırasıyla yüzde 2,1 ve yüzde 4,0 olmak üzere sınırlı bir büyüme kaydedilmiştir. Ekonominin genelinde görülen bu yavaşlama, sanayide de hissedilir olmuş ve Türkiye imalat sanayiinde 2012 yılında yüzde 1,7, 2013 yılında yüzde 3,8 gibi geçmiş yıllardaki

⁶The World Bank, World Development Indicators, <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx>

⁷ Kalkınma Bakanlığı (2013b) hesaplamalarında Türkiye için bu oran, yüzde 3,7'dir.

performansının altında bir büyüme kaydedilmiştir. Türkiye ekonomisinin 2014 yılı ilk çeyreğinde yüzde 4,3 büyüdüğü açıklanmıştır.

1.6. AB Ülkelerinde Sanayi Üretimi ve Sanayi Politikaları

Sanayi üretimindeki gelişmeler, ekonomik faaliyetlerde öncü bir göstere niteliği arz etmekte ve ekonominin genelindeki gidişat bakımından önemli sinyaller vermektedir. Gerek Türkiye'nin dış ticaretindeki ağırlığı, gerekse entegrasyon süreci dikkate alındığında, AB sanayi üretimindeki gelişmeler ve sanayi politikaları çerçevesi Türkiye ekonomisi ve sanayinin mevcut durumu ve geleceği açısından da önem arz etmektedir.

Son yıllarda bilhassa Avro Bölgesi ekonomilerindeki daralma, sanayi üretiminde belirgin bir şekilde hissedilmiştir. AB sanayi üretimi, bir önceki yıla kıyasla 2012 yılında yüzde 2,1, 2013 yılında yüzde 0,5 azalmıştır. Ancak, 2013 yılı ikinci yarısından itibaren bir önceki yılın aynı aylarına göre hissedilir bir iyileşmenin sağlandığı görülmektedir (Çizelge 4).

Çizelge 4 - AB Ekonomisinde Sanayi Üretim Artışı (%)*

	Ocak	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağu.	Eyl.	Ekim	Kas.	Ara.	Yıllık
2011	6,4	7,8	5,7	5,3	4,4	1,7	3,6	4,7	2,1	1,0	0,2	-1,0	3,0
2012	-1,5	-1,6	-1,5	-2,1	-2,2	-1,9	-1,7	-0,8	-2,7	-3,0	-3,6	-1,8	-2,1
2013	-2,5	-2,6	-1,0	-0,6	-1,6	0,0	-1,6	-1,2	0,6	1,0	2,9	1,4	-0,5
2014	1,9	2,2	0,7	2,1									

Kaynak: EUROSTAT.

(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre.

Avrupa Birliği, yaşanan krizlerden güçlü çıkabilmek, AB'yi bilgi yoğun, yüksek istihdam, yüksek verimlilik sağlayan sürdürülebilir bir ekonomiye dönüştürecek bir strateji gerekliliğine vurgu yaparak Avrupa Birliği 2020 stratejisini ortaya koymuştur. Avrupa Birliği 2020 Stratejisinde, özetle;

1. Akıllı büyüme: Eğitime, bilgiye ve yeniliğe dayalı bir ekonomi,
2. Sürdürülebilir büyüme: Kaynakların verimli kullanıldığı, çevreye daha duyarlı ve daha rekabetçi bir ekonomi,
3. Kapsayıcı büyüme: Sosyal ve bölgesel uyumun sağlandığı ve yüksek istihdamın olduğu bir ekonomi

olmak üzere üç temel öncelik belirlenmiştir (European Commission, 2010b).

AB Komisyonu, reel sektörün ve güçlü bir sanayinin ülke ekonomisi için önemine vurgu yaparak, sanayi faaliyetlerinin; ihracata, ar-ge ve yenilikçiliğe, nitelikli işgücüne ve diğer sektörlerdeki istihdama katkısı yönüyle, imalat sanayinin GSYH'daki payından çok daha büyük bir anlam ve ekonomik önem ifade ettiğini

belirtmektedir. AB'nin ekonomik toparlanması ve rekabet gücü bakımından güçlü bir sanayi tabanının anahtar bir rolü olacağına işaret edilmektedir (European Commission, 2014).

AB sanayi politikaları; AB sanayinin rekabet gücünün artırılmasına odaklanmakta, sanayi faaliyetleriyle ilgili dış ticaret, rekabet, enerji, çevre, standardizasyon, KOBİ gibi yatay politika alanlarıyla birlikte sanayi sektörlerine özgü sektörel politikalardan oluşmaktadır (European Commission, 2010a).

Bu bağlamda, özellikle belirtmek gerekirse AB sanayi politikaları; yenilikçiliğe, yeni teknolojilere, üretim girdilerine ve nitelikli işgücüne yatırım yapılmasını, KOBİ'lerin ve girişimciliğin geliştirilmesini, AB firmalarının küresel değer zincirleriyle bütünleşmesini öngörmektedir (European Commission, 2014).

2) TÜRKİYE SANAYİİ

2.1. Türkiye Ekonomisinin Sektörel Yapısı ve Sanayinin Payı

Türkiye ekonomisinde son dönemde, imalat sanayii ağırlıklı olmak üzere sanayinin payında düşüş dikkat çekmektedir. İmalat sanayinin GSYH içinde 2002 yılında yüzde 17,8 olan payı 2013 yılında yüzde 15,4'e gerilemiştir. Diğer taraftan, tarımın payında azalma ve bunlara bağlı olarak hizmetlerin payında artış gözlenmektedir (Çizelge 5).

Çizelge 5 -Cari fiyatlarla sektörlerin gayri safi yurtiçi hâsıla (GSYH) içindeki payları(%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
TARIM	10,3	9,9	9,5	9,4	8,3	7,6	7,6	8,3	8,4	8,0	7,9	7,4
SANAYİ	21,0	20,9	20,3	20,3	20,1	20,0	19,8	19,1	19,4	19,9	19,4	19,1
Madencilik	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,2	1,4	1,5	1,4	1,6	1,5	1,4
İmalat Sanayi	17,8	17,7	17,4	17,3	17,2	16,8	16,2	15,2	15,7	16,2	15,6	15,4
Enerji	2,3	2,2	1,9	1,8	1,8	1,9	2,2	2,4	2,3	2,2	2,3	2,3
HİZMETLER	59,2	58,2	58,7	58,5	59,7	61,9	62,5	63,4	61,4	60,7	61,9	62,1
GSYH	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Not – GSYH; tarım, sanayi, hizmetler ile vergi-sübvansiyonların ve (eksi) dolaylı ölçülen mali aracılık hizmetlerini kapsamaktadır.

Kaynak: TÜİK, Kalkınma Bakanlığı.

2.2. İmalat Sanayiinde Büyüme Oranları

2000'li yıllarda dünya ekonomisinde yaşanan genişlemenin de etkisiyle, 2007 yılına kadar sanayide ekonominin geneline (GSYH) benzer bir gelişme gözlenmiş, ancak bu yıllardan sonra yaşanan küresel krizin etkileri Türkiye ekonomisinde ve özellikle imalat sanayiinde daha derin hissedilmiştir. 2009 yılında Türkiye imalat sanayii yüzde 7,2 daralmıştır. 2011 yılından sonra ise, Türkiye ekonomik büyümesinde

tekrar belirgin bir düşüş yaşanmış, imalat sanayiinde 2012 yılında yüzde 1,7, 2013 yılında yüzde 3,8 gibi oldukça sınırlı bir büyüme kaydedilmiştir (Çizelge 6).

Çizelge 6 - Büyüme Oranları Yüzde artış (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
GSYH	5,3	9,4	8,4	6,9	4,7	0,7	-4,8	9,2	8,8	2,1	4,0
-Sanayi	7,8	11,3	8,6	8,3	5,8	0,3	-6,9	12,8	9,7	1,8	3,4
- İmalat Sanayi	8,4	11,9	8,2	8,4	5,6	-0,1	-7,2	13,6	10,0	1,7	3,8

Not: Sanayi: İmalat, madencilik, elektrik, gaz ve su.

Kaynak: TÜİK, Kalkınma Bakanlığı.

2.3. Sanayi Üretimi ve Kapasite Kullanım Oranı

Son iki yılda sanayi üretim artışı yavaşlamış, sanayi üretimi 2012 yılında yüzde 2,5, 2013 yılında yüzde 3,4 gibi sınırlı düzeyde artış göstermiştir.

Çizelge 7 - Sanayi Üretim Endeksi Artışı (%)*

	Ocak	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağus.	EyL	Ekim	Kas.	Ara.	Yıllık
2011	19,8	14,4	11,4	9,6	8,7	9,6	8,9	7,7	7,9	10,8	7,0	3,8	9,6
2012	0,7	2,2	3,7	4,8	5,8	2,1	3,3	0,8	4,0	0,9	2,9	-0,9	2,5
2013	2,0	4,5	2,2	2,7	0,2	5,0	3,9	0,7	6,5	1,5	4,7	7,0	3,4
2014	7,1	4,6	4,2	4,6									

Kaynak: TÜİK

(*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre. Takvim etkilerinden arındırılmış.

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı, sanayi üretimindeki yavaşlamanın da etkisiyle, 2011 yılı seviyesinin altında kalmış ve 2012 yılında yüzde 74,2, 2013 yılında yüzde 74,6 olmuştur.

Çizelge 8 - Kapasite Kullanım Oranı (%)

	Ocak	Şub.	Mart	Nis.	May.	Haz.	Tem.	Ağus.	EyL	Ekim	Kas.	Ara.	Yıllık
2011	74,6	73,0	73,2	74,9	75,2	76,7	75,4	76,1	76,2	77,0	76,9	75,5	75,4
2012	74,7	72,9	73,1	74,7	74,7	74,6	74,8	74,3	74,0	74,9	74,0	73,6	74,2
2013	72,4	72,2	72,7	73,6	74,8	75,3	75,5	75,5	75,4	76,4	75,6	76,0	74,6
2014	73,9	73,3	73,1	74,4	74,4	75,3							

Kaynak: TCMB

Not- Yıllık ortalama olarak, on iki ayın ortalaması alınmıştır.

2.4. Dış Ticaret Açığı

Dış ticaret açığı, 2002 yılında 15,5 milyar Dolar'dan, 2011 yılında 106 milyar Dolara yükselmiştir. Yüksek düzeydeki dış ticaret açığında, ara malı ithalatı ağırlıklı olmak üzere ithalattaki yüksek artışlar etkili olmuştur. Nitekim, 2011 yılında, 135 milyar Dolar ihracata karşılık, 241 milyar Dolar ithalat yapılmıştır. 2002 yılında yüzde 70'ler düzeyinde olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2011 yılında yüzde 56'ya düşmüştür (Çizelge 9).

Çizelge 9- Dış Ticaret Açığı (Milyon Dolar)

	2002	2011	2013	2014 Ocak-Nisan
Dış Ticaret Dengesi	-15.495	-105.934	-99.863	-24.466
İhracat	36.059	134.907	151.782	53.680
İthalat	51.554	240.842	251.650	78.146
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	69,9	56,0	60,3	68,7

Kaynak: TÜİK

Ekonomideki yavaşlamayla birlikte 2012 yılı dış ticaret açığı kısmen azalmış, ancak 2013 yılında ithalata kıyasla oldukça düşük ihracat artışlarının etkisiyle dış ticaret açığı tekrar artmış ve yaklaşık 100 milyar \$ düzeyinde olmuştur. 2014 yılında Türk Lirasındaki değer kaybı ve AB ekonomilerindeki toparlanmanın etkisiyle dış ticaret açığında geçmiş yıllara kıyasla bir iyileşme görülmektedir.

Yüksek dış ticaret açığında, toplam ithalat içerisinde hampetrol ve doğalgaz dâhil yüzde 70 -75'ler düzeyindeki yüksek ara malı ithalatının etkisiyle birlikte sanayinin teknoloji yoğun ve yüksek katma değerli üretim ve ihracatındaki düşüklüğün etkisini de yapısal sorun olarak bilhassa belirtmekte yarar görülmektedir.

2.5. Sektörlerin Dış Ticareti

İhracat başta olmak üzere Türkiye'nin dış ticareti içerisinde imalat sanayii önemini korumaktadır. Hâlihazırda, ihracatın yüzde 93,1'i ve ithalatın yüzde 78,2'si imalat sanayiinde gerçekleştirilmektedir (Çizelge 10).

Çizelge 10 -Dış Ticaretin Sektörel Kompozisyonu (Milyon Dolar)

SEKTÖRLER	İhracat				İthalat			
	2002	Pay (%)	2013	Pay (%)	2002	Pay (%)	2013	Pay (%)
Tarım	1.805,7	5,0	5.911,9	3,9	1.703,8	3,3	7.776,1	3,1
Madencilik	387,2	1,1	3.879,5	2,6	7.192,3	14,0	38.205,1	15,2
İmalat Sanayi	33.701,7	93,5	141.362,0	93,1	41.383,0	80,3	196.811,4	78,2
Diğer	164,5	0,5	633,6	0,4	1.274,7	2,5	8.857,3	3,5
Toplam	36.059,1	100,0	151.782,0	100,0	51.553,8	100,0	251.649,9	100,0

Kaynak: TÜİK.

2.6. Yatırım Malı, Ara Malı ve Tüketim Malı İthalatı

Türkiye'nin ithalatı içerisinde ara malı ithalatının ağırlığı devam etmiştir. İthalatın yüzde 73'ü ara malları ithalatından oluşmaktadır. Bu durum, üretimde yerli girdi, başka bir ifadeyle yerli ara malı ve hammadde kullanımını azaltarak katma değeri düşürmekte, sanayi üretimini ithalata bağımlı kılmakta ve özellikle KOBİ'ler ve istihdamı olumsuz etkilemektedir.

Çizelge 11 -Yatırım malı, ara malı ve tüketim malı ithalatı (Milyon Dolar)

	İthalat			
	2002	Pay (%)	2013	Pay (%)
Sermaye (Yatırım) malları	8.399,6	16,3	36.759,8	14,6
Ara (Ham madde) malları	37.655,8	73,0	183.811,5	73,0
Tüketim malları	4.898,3	9,5	30.416,3	12,1
Diğerleri	600,1	1,2	622,9	0,3
Toplam	51.553,8	100,0	251.650,6	100,0

Kaynak: TÜİK, Kalkınma Bakanlığı.

2.7. Sanayi Üretimi, İthalat ve İhracat Artışı Mukayesesi

2002-2013 yılları arası veriler analiz edildiğinde, sanayi üretiminde yıllık ortalama yüzde 5,7 artışa karşılık; imalat sanayii ithalatının, ihracat artışının da üstünde bir artışla yıllık ortalama yüzde 15,2 arttığı görülmektedir. Bu durum, geçmişe kıyasla günümüzde piyasada ithalat baskısının gittikçe arttığına, sanayi üretiminde yerli girdi kullanımının azaldığına ve ihracatın ithalata bağımlılığına işaret etmektedir.

Çizelge 12 - Sanayi üretimi, ihracat ve ithalat artışı

	2002	2013	Yıllık ortalama artış (%)
Sanayi Üretimi (Sanayi Üretim Endeksi 2010=100)	63,3	116,3	5,7
İmalat Sanayii İhracatı (Milyon \$)	33.701,7	141.438,1	13,9
İmalat Sanayii İthalatı (Milyon \$)	41.383,0	196.813,7	15,2

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir.

2.8. İmalat Sanayii Sektörel Dış Ticareti

2013 yılı itibariyle, imalat sanayii sektörleri içerisinde gıda sanayii, tekstil ve giyim eşyası, ana metal sanayi, makine imalat sanayi ve otomotiv sektörleri önemli düzeyde ihracat yapan sektörlerdir. Petrol ürünleri ve kimyasal ürünler ile birlikte ana metal sanayi, makine imalat sanayi ve otomotiv sektörleri aynı zamanda ithalatı da yüksek olan sektörlerdir. Tekstil ve giyim eşyası sektörleri net dış ticaret katkısı en fazla olan sektörlerdir. Kimyasal ürünler ve petrol ürünleri ile makine imalat sanayinde önemli boyutta dış ticaret açığı verilmektedir.

Çizelge 12 - 2013 Yılı İmalat Sanayii Sektörleri Dış Ticareti (Milyon Dolar)

Sektörler	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi
İMALAT SANAYİİ	141.362,0	196.811,4	-55.449,5
Gıda Ürünleri ve İçecek	10.664,6	5.440,7	5.223,9
Tütün Ürünleri	465,4	127,3	338,1
Tekstil Ürünleri	14.741,5	5.877,2	8.864,3
Giyim Eşyası	12.704,1	2.702,1	10.002,0
Deri, Bavul, El Çantası, Saraciye ve Ayakkabı	1.119,1	1.731,9	-612,8
Ağaç ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç) vb.	724,3	1.444,4	-720,0
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	1.933,7	3.753,9	-1.820,3
Basım ve Yayım; Plak, Kaset vb.	154,5	570,1	-415,6
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri vb.	6.299,8	18.948,3	-12.648,5
Kimyasal Madde ve Ürünler	7.614,9	33.486,5	-25.871,7
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	7.030,2	4.991,8	2.038,3
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	4.290,1	1.978,6	2.311,5
Ana Metal Sanayi	17.516,7	35.166,7	-17.650,0
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç)	7.068,2	4.767,0	2.301,2
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat (Makine İmalat)	12.780,2	23.401,9	-10.621,7
Büro, Muhasebe ve Bilgi İşleme Makinaları	177,7	3.750,9	-3.573,2
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makina ve Cihazlar	6.460,0	8.509,3	-2.049,3
Radyo, Televizyon, Haberleşme Cihazları	2.047,3	8.013,1	-5.965,8
Tıbbi Aletler; Hassas Optik Aletler ve Saat	789,3	5.121,8	-4.332,5
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar (Otomotiv)	18.246,0	19.438,6	-1.192,5
Diğer Ulaşım Araçları	2.340,3	4.191,8	-1.851,5
Mobilya ve Diğer Ürünler	6.194,1	3.397,4	2.796,7

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir.

2.9. İmalat Sanayinin Sektörel Yapısı

İmalat sanayii; üretim, ihracat ve ithalatı içerisinde gıda sanayi, tekstil ve giyim eşyası sektörleri, kimya sanayi⁸, ana metal sanayi, makina imalat sanayi ve otomotiv sanayii sektörleri ağırlıklı bir yapı arz etmektedir. Bu sektörler, imalat sanayi üretimi içerisinde yüzde 68,3, ihracatı içerisinde yüzde 71,1, ithalatı içerisinde yüzde 73,4 paya sahiptir.

⁸ Kimyasal madde ve ürünler ile kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri birlikte kapsamıştır.

Çizelge 13 -Sektörlerin İmalat Sanayii İçindeki Payları (Yüzde Pay, %)

Sektörler	Üretim	İhracat	İthalat
İMALAT SANAYİİ	100,0	100,0	100,0
Gıda Ürünleri ve İçecek	14,0	7,5	2,8
Tütün Ürünleri	0,7	0,3	0,1
Tekstil Ürünleri	8,0	10,4	3,0
Giyim Eşyası	5,8	9,0	1,4
Deri, Bavul, El Çantası, Saracıye ve Ayakkabı	0,8	0,8	0,9
Ağaç ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç) vb.	1,3	0,5	0,7
Kağıt ve Kağıt Ürünleri	1,7	1,4	1,9
Basım ve Yayım; Plak, Kaset vb.	1,6	0,1	0,3
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri vb.	6,0	4,5	9,6
Kimyasal Madde ve Ürünler	6,0	5,4	17,0
Plastik ve Kauçuk Ürünleri	4,8	5,0	2,5
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler	5,6	3,0	1,0
Ana Metal Sanayi	13,6	12,4	17,9
Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç)	4,9	5,0	2,4
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat (Makine İmalat)	6,6	9,0	11,9
Büro, Muhasebe ve Bilgi İşleme Makinaları	0,2	0,1	1,9
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makina ve Cihazlar	3,4	4,6	4,3
Radyo, Televizyon, Haberleşme Cihazları	1,2	1,4	4,1
Tıbbi Aletler; Hassas Optik Aletler ve Saat	0,4	0,6	2,6
Motorlu Kara Taşıtı ve Römorklar (Otomotiv)	8,3	12,9	9,9
Diğer Ulaşım Araçları	1,5	1,7	2,1
Mobilya ve Diğer Ürünler	3,4	4,4	1,7

Not - Dış ticaret verileri 2013 yılı, üretim verileri dış ticaret verileriyle uyumlu olması bakımından Nace Rev.1 kapsamında 2008 yılı verileridir.

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir.

2.10. İmalat Sanayinin Teknolojik Yapısı

Türkiye imalat sanayiinde, nispeten düşük teknoloji sektörlerden orta teknoloji sektörlerine doğru bir kayma gözlenirken, yüksek teknoloji ürünlerin üretim ve ihracatında bir gelişme kaydedilememiştir. Gelişmiş ülkelere kıyasla zaten düşük olan yüksek teknoloji ürünlerin payında kısmi gerileme yaşanmıştır. Türkiye imalat sanayiinde, ortanın üstü ve yüksek teknoloji sektörlerin geliştirilip güçlendirilmesi ihtiyacı önemini korumaktadır.

Çizelge 14 - İmalat Sanayii Üretim ve İhracatının Teknolojik Yapısı (Yüzde pay, %)

Teknoloji Yoğunluğu ⁽¹⁾	TÜRKİYE				AB
	Üretim		İhracat		İhracat ⁽³⁾
	2002	2012 ⁽²⁾	2002	2012	2011
Yüksek	5,1	3,5	6,2	3,7	19,8
Ortanın Üstü	18,2	24,1	24,3	31,4	41,1
Ortanın Altı	26,7	33,2	22,8	31,5	20,5
Düşük	50,0	39,1	46,8	33,5	18,6
Toplam	100	100	100	100	100

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı (2012; 2013b), 2013 ve 2014 Yılı Programları.

(1) OECD Science, Technology and Industry Scoreboard sınıflandırması esas alınmıştır.

(2) 2010 yılı fiyatlarıyla Kalkınma Bakanlığı tahminidir. (OECD tanımlaması Eurostat tarafından NACE Rev.2'ye uyarlanmıştır).

(3) OECD üyesi AB ülkeleri.

3) POLİTİKA ÖNERİLERİ

Bir ekonomide, uzun dönemde elzem olan sürdürülebilir bir iktisadi büyümenin sağlanması, ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikle makro dengelerin sağlıklı olması gerekmektedir. Bununla birlikte, ekonomideki yapısal kırılmalıkları giderecek ve makro dengeleri destekleyecek nitelikte, yerel kaynaklara dayalı, bilgi ve teknoloji yoğun, yüksek katma değerli, uluslararası rekabet gücü yüksek mal ve hizmet üretimi bilhassa önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, ekonomide bir yandan makro düzeyde tasarruf-yatırım dengesi, dış ticaret ve cari denge, bütçe dengesi, borç düzeyi ve fiyat istikrarı gibi konular üzerine eğilinirken, diğer taraftan büyüme oranı ve büyümenin kaynakları, yatırım, üretim ve ihracat yapabilme ve yeterli istihdam oluşturabilme kapasitesi, bir bütünlük içerisinde özenle ele alınması gereken temel hususlardır.

Mal ve hizmet piyasalarında yaşanan liberalleşmeyle birlikte iletişim ve ulaştırma alanında sağlanan hızlı gelişmelerin de etkisiyle dünya ölçeğinde gittikçe yaygınlaşan bir küreselleşme süreci yaşanmaktadır. Bu süreçte, politika ve uygulamaların belirli ölçüde uluslararası nitelik kazandığı ve uluslar arası kurallara tabi kılındığı bir gerçektir.

Ancak, küreselleşme, özellikle bizim gibi gelişmekte olan ülkeler bakımından yerelin önemini azaltmamalıdır. Bilakis, ülke düzeyinde geliştirilecek üstünlükler uluslararası başarının temelini oluşturacaktır. Bu açıdan, sanayinin uygun strateji ve politikalarla yönlendirilip desteklenmesi özellikle önem arz etmektedir. Bu çerçevede, Onuncu Kalkınma Planı ve diğer strateji dokümanlarındaki eğilimleri de dikkate alarak, Türk sanayinin yapısal sorunlarına çözüm getirecek, dünya sanayindeki gelişmelere uygun, sanayiye sürdürülebilir uluslararası rekabet gücü kazandıracak aşağıdaki politika setinin kamu, özel sektör ve üniversite kesiminin işbirliğiyle etkin bir şekilde uygulanması yararlı görülmektedir.

Bu doğrultuda, Türk sanayinin; ihracata dönük, teknoloji yoğun, katma değeri yüksek, yerli kaynaklara dayalı, istihdam sağlayan uluslararası rekabet gücü yüksek sürdürülebilir bir üretim yapısına sahip olarak, Avrasya'nın ileri bir üretim merkezi olması hedeflenmelidir.

Bu açıdan, yatırım teşvikleri; üretimin, istihdamın ve ihracatın artırılması başta olmak üzere sektörel ve bölgesel gelişmenin sağlanması, katma değerlerin yükseltilmesi, büyük ölçekli yatırımların, Ar-Ge faaliyetlerinin ve verimliliğin artırılması, yeni teknolojilerin geliştirilmesi, ithalat bağımlılığının azaltılması, çevreye duyarlı üretimin sağlanması ve böylece firmaların uluslararası rekabet gücünün artırılmasına odaklanmalıdır.

Sektörel ve bölgesel bazda özel sektör yatırımlarının artırılması bakımından sektörler, uluslararası rekabet gücü kazandıracak, rekabet etme biçimlerini de dikkate alan etkin teşviklerle desteklenmelidir.

Türk sanayiinin uluslararası rekabet gücünü artırmak ve dünya ihracatından daha fazla pay almak için imalat sanayiinde yüksek katma değerli yapıya geçilmesi ve yüksek teknoloji sektörlerinin payının artırılmasına özen gösterilmeli, yenilik, yeşil üretim ve pazar çeşitlendirmesine önem verilmelidir.

Orta ve yüksek teknolojili sektörlerin üretim ve ihracat içindeki payının arttırılması, nispeten düşük teknolojili sektörlerde tasarım, markalaşma ve etkin pazarlama yoluyla katma değeri yüksek bir yapıya geçişin sağlanmasına gayret edilmelidir.

Üniversite sanayi işbirliği geliştirilmeli, kümelenme faaliyetleri desteklenmeli, firmalar arası işbirliği, ortak ar-ge ve tasarım özendirilmeli, eğitim sisteminde işgücü piyasası talebine uyum gözetilmeli, yatırım ortamı iyileştirilmelidir.

Sanayide yerli girdi kullanımının ve katma değerinin artırılmasını teminen, ara malı ve hammadde üretimine önem verilmeli bu alandaki yatırımlar etkin bir şekilde desteklenmeli, böylece ara malı üretiminde kapasite ve yetkinlik artırılarak, ithalat bağımlılığı azaltılmalıdır.

Bu çerçevede, imalat sanayiinin; daha yüksek katma değer yaratan, ileri teknoloji üreten ve kullanabilen, çevre dostu teknolojileri uygulayan ve üretebilen, azami düzeyde yerli kaynak kullanan ve etkin bir girdi tedariki sağlayan, sürdürülebilir uluslararası rekabet gücü kazanmış, yatırım ve ara mallarında ithalat bağımlılığının azaltıldığı bir konuma ulaşmasına gayret edilmelidir.

KOBİ'lerin Ar-Ge, yenilik ve ihracat kapasitelerini geliştirerek rekabet güçlerinin artırılması ve ekonomik büyümeğe katkısının yükseltilmesine özen gösterilmelidir. Bu amaçla, girişimciliğin geliştirilmesi ve KOBİ'lerin yenilik, verimlilik, pazarlama, ortak iş yapma ve işbirliği ile istihdam artışına yönelik faaliyetleri desteklenmelidir.

Ülkemizin 21'inci yüzyılda dünyada stratejik ve ekonomik ağırlığının artarak etkin bir güç odağı haline gelebilmesi bakımından, Türk Cumhuriyetleri ile olan yakın tarihi ve kültürel bağlarımız en büyük avantajlarımızdan birisini oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleriyle, iktisadi, sosyal ve kültürel ilişki ve işbirliklerinin geliştirilmesine, dış ticaretin artırılmasına azami gayret gösterilmelidir.

Bu bağlamda, bir yandan küreselleşme sürecinin sunduğu fırsat ve tehditler iyi değerlendirilirken, diğer yandan sanayimizin yurt içi kaynakları azami ölçüde kullanan, uluslararası rekabet gücüne sahip, ileri teknoloji ve yüksek katma değerli bir yapıya dönüşümünün uygun strateji ve politikalarla yönlendirilip desteklenmesi önem arz etmektedir.

Gelecek dönemde, bir yandan Türk sanayiinin sorunlarını dikkate alırken, diğer taraftan dünyadaki gelişmelere uygun, özel sektör sanayi kesiminin katılımıyla; orta-uzun vadeli vizyon, politika ve somut hedeflerin yer aldığı, teknoloji, dış ticaret, finansman, altyapı, KOBİ'ler gibi yatay politikaların yanı sıra özellikle sanayi sektörlerinin rekabet gücünü geliştirmeye matuf politika ve tedbirlerin bulunduğu, bütün kamu ve özel kesiminin sahiplendiği, uygulanabilir bir stratejinin ortaya konması önemli görülmektedir.

Bu bağlamda, toplumsal kesimlerin aktif destekleri ve işbirliği de sağlanarak, bilgi ve teknolojiye dayalı, yüksek katma değerli mal ve hizmet üretimini, verimliliği, yenilikçiliği, ileri teknolojileri esas alan, bölgesel gelişmeğe katkıda bulunan, ithalat bağımlılığını azaltan, istihdam sağlayan uluslararası rekabet gücü yüksek yeni bir sanayileşme stratejisinin oluşturulması ve kamu kaynaklarının seçici bir yapı içinde bu amaca tahsis edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Konu sektörel bazda incelendiğinde, kuşkusuz bütün sektörlerin uluslararası rekabet güçlerinin artırılmasına gayret edilmelidir. Bununla birlikte, öncelikle, sanayinin üretim, ihracat ve ithalatında ağırlığı olan ve tüketim, ara malı ve yatırım malları içerisinde sürükleyici konumda bulunan tekstil ve hazır giyim sektörleri, kimya sanayi, ana metal sanayii, makina imalat sanayi ve otomotiv sanayinin uluslararası rekabet gücünü artırmak amacıyla kamu, özel sektör ve üniversite temsilcilerinin katılımıyla, tüm kesimlerin sahiplendiği, sanayi stratejisini destekleyen, ayrıntılı yeni sektörel stratejiler hazırlanıp, etkin bir şekilde uygulanmalıdır.

- Tekstil ve hazır giyim sektörlerinde tasarım, markalaşma ve etkin pazarlama özendirilerek daha yüksek katma değerli üretim yapısına geçişin sağlanması,
- Temel bir ara malı sanayi olan kimya sanayiinde ithalatı azaltacak, rekabet gücü yüksek büyük ölçekli yeni yatırımların desteklenmesi,
- Sanayileşme ve kalkınma açısından elzem olan ana metal sanayiinde girdi tedarikine önem verilmesi, paslanmaz çelik, vasıflı çelik gibi yüksek katma değerli üretim artırılarak ürün çeşitliliğine gidilmesi,
- Savunma sanayiinin ve üretim teknolojilerinin geliştirilmesi, yatırım malları üretiminde etkinliğin sağlanması bakımından makina imalat sanayiine

bilhassa önem verilmelidir. Makina imalat sanayiinde yatırım malları üretiminde teknolojik yetkinliğin ve rekabet gücü yüksek kapasitelerin oluşturulması,

- Savunma ihtiyaçlarının, özgün tasarıma dayalı olarak ülke sanayii ile bütünleşik bir şekilde teminine azami çaba sarf edilmesi,
- Otomotiv sanayiinde ana ve yan sanayi entegrasyonunun güçlendirilmesi, tasarım ve üretimde yurtiçi katkı artırılarak katma değer in yükseltilmesi ve özgün tasarımlı markaların geliştirilmesi,

bu sektörler e yönelik uygulanacak politika ve stratejilerde temel öncelikler olarak belirlenmelidir.

Diğer taraftan, imalat sanayi üretimi ve ihracatında yüksek teknolojili ürünlerin payını artırmak bakımından, uzay ve havacılık, elektronik, ilaç, tıbbi cihazlar gibi alanlara yönelik AR-GE destekleri artırılmalı, kapsamlı bir biçimde özgün strateji ve etkin destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Bedir, A., (2012), "Uluslararası Rekabet Gücü Kavramsal Çerçevesinde Türkiye İmalat Sanayii Sektörlerinin Rekabet Etme Biçimleri ve Uygun Politika Önerileri", *İİBF Dergisi*, Gazi Üniversitesi, Cilt 14, Sayı1.
- Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2010), *Türkiye Sanayi Strateji Belgesi*, 2011-2014.
- European Commission, (2010a), "An Integrated Industrial Policy for the Globalisation Era", *Communication from the Commission*, COM(2010) 614.
- European Commission, (2010b), "A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, EUROPE 2020", *Communication from the Commission*, COM(2010) 2020 final.
- European Commission, (2014), "For a European Industrial Renaissance", *Communication from the Commission*, COM(2014) 014 final.
- EUROSTAT, *eurostat newrelease*
euroindicators, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/collections/news_releases
- IMF, *International Financial Statistics (IFS) Dataset*,
<http://elibrary-data.imf.org/DataExplorer.aspx>
- IMF, (2014), "Recovery Strengthens, Remains Uneven", *World Economic Outlook*, April 2014, Washington. ve World Economic Outlook Database, April 2014 Edition,
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/weodata/index.aspx>
- Kalkınma Bakanlığı, *Temel Ekonomik Göstergeler ve Ekonomik ve Sosyal Göstergeler (1950-2010) Yayınları*, <http://www.kalkinma.gov.tr/Pages/index.aspx#>
- Kalkınma Bakanlığı, (2010; 2013a), *Uluslararası Ekonomik Göstergeler*.
- Kalkınma Bakanlığı, (2012; 2013b), *2013 ve 2014 Yılı Programları*.
- Kalkınma Bakanlığı (2013c), *Onuncu Kalkınma Planı, 2014-2018*.
- The World Bank, *World Development Indicators*, <http://data.worldbank.org/indicator#topic-3>
- TÜİK, *Gayri Safi Yurtiçi Hasıla İstatistikleri, Sanayi Üretim Endeksi, Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, Dış Ticaret İstatistikleri*, <http://www.tuik.gov.tr/>
- UNCTADSTAT Database, <http://unctadstat.unctad.org/ReportFolders/reportFolders.aspx>
- WTO, *International Trade Statistics 2013*,
http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2013_e/its13_toc_e.htm